

Länsstyrelsen
Västerbotten

Yttrande

Datum
2020-06-25

Ärendebeteckning
502-2738-2020
Arkivbeteckning
502

1(5)

Regeringskansliet, Miljödepartementet
c/o Jeanette Strängborn

Remiss om Naturvårdsverkets och Statskontorets rapporter Översyn av åtgärdsprogram för luftkvalitet, svar senast 2020-06-30

Er beteckning: M2020/00276/KI

Sammanfattning

Länsstyrelsen Västerbotten anser att en ökad samordning mellan aktörer på lokal nivå ända upp till nationell nivå behövs. De förslag som framförs i översynen bedöms ge en ökad kompetens och drivkraft hos kommuner vid hanteringen av luftkvalitetsfrågorna och i arbetet med framtagande av åtgärdsprogram.

Ett system med nationell modellering av luftkvalitet bedöms av Länsstyrelsen ge Naturvårdsverket större rådighet över informationen om luftkvalitet i hela landet. Kvaliteten på indata till modeller är samtidigt fortsatt en utmaning.

Länsstyrelsen ställer sig försiktigt positiv till förslaget om att Naturvårdsverket ska ha möjlighet att föreslå åtgärder till regeringen som sedan kommuner kan komma att tvingas implementera.

Ett ökat deltagande från Naturvårdsverkets sida vid framtagande av ett åtgärdsprogram ser länsstyrelsen som mycket positivt då det ökar förståelsen hos olika parter för val av åtgärder både på lokal och nationell nivå.

Länsstyrelsen anser inte att det bör vara frivilligt för kommunerna att rapportera in hur det går med åtgärdsprogrammen, utan det bör ske årligen så att en god bild av utvecklingen kan erhållas.

Kap 1. Uppdraget och dess genomförande

1.3 Samverkan

Länsstyrelsen deltog på ett av de fem regionala samrådsmötena. Det som ägde rum i Skellefteå. Även om huvudsyftet var att diskutera åtgärdsprogrammet, som underlag för denna översyn, så framgick det på mötet hur viktigt det är att alla inblandade aktörer samlas och diskuterar olika problemställningar och synen på förhållandena. Förslagsvis bör detta ske med viss regelbundenhet och på ett formaliserat sätt så att samtalet hålls vid liv under hela åtgärdsprogrammets gång.

Kap 2. Förslag till förbättrad kontroll av luftkvaliteten

2.2 Nationell modellering av luftkvalitet i alla tätorter

En nationell modellering skulle bidra till ett enhetligare och rättvisare system där kommunerna blir mindre beroende av tillgänglig kompetens gällande de tekniska utmaningarna för mätning och objektiv skattning. Detta skulle sannolikt också minska risken för fel och skillnader i bedömning. Modellering har emellertid sina risker genom att på ett ibland allt för schablonartat sätt få fram resultat som ser bra ut men som kan vara felaktigt. SIMAIR har tidigare visat sig ge underskattningar av föroreningshalter i norra Sverige, vilket numera kompenseras med omräkningsfaktorer. Länsstyrelsen ställer sig positiv till en nationell modellering då fördelarna ändå överväger och luftkvalitetsbedömningarna troligen blir tillräckligt bra i de flesta mindre kommunerna. De större kommunerna kan antas vara bundna att mäta vilket ger ett bra komplement till modellberäkningarna.

2.2.2 Konsekvenser för länsstyrelserna

Länsstyrelsen kan bekräfta nyttan med att ha tillgång till SIMAIR-modellerade data inom samhällsplaneringen särskilt vid bedömningen av detaljplaner och översiktsplaner. Förutom att styrka eventuella misstankar om förorenade vägsträckor så utgör luftdata från SIMAIR ett stöd vid motiveringen av de ställningstaganden som behöver göras.

2.5.3 Hur det fungerar idag

De personella resurserna gällande luftkvalitetsövervakning i kommunerna i Västerbottens län är generellt små. De större kommunerna som Umeå och Skellefteå har personal som är väl insatta i dessa frågor men så är det inte i de mindre kommunerna. Tydligheten i instruktioner över hur en objektiv skattning ska utföras blir då helt avgörande för kvaliteten i bedömningen.

2.5.4 Hur det är tänkt att fungera

Mindre frekventa uppdateringar av den objektiva skattningen är förvisso mer relevant ur ett tidresursperspektiv i mindre kommuner där förändringarna över tid är små. En baksida är emellertid att luftkvalitetsfrågan lätt glöms bort om det sker med tre års mellanrum. Det finns en pedagogisk nytta av att hålla luftkvalitetsfrågan och kompetensen levande särskilt i de små kommunerna. Vi bedömer att vartannat år eventuellt är mer funktionellt ur den synvinkeln. Ett decentraliserat system kräver att kompetensen finns även längst ut i kedjan.

Idéen med temavisa kampanjer låter som ett bra förslag men kanske med lite glesare intervall än varje år.

Kap 3. Förslag till förändringar i åtgärdsprogrammen

3.2.2 Motivering

Användningen av formuleringen ”...perioden av överskridande kan hållas så kort som möjligt...” ger utrymme för olika tolkningar vilket gör problemet med krav på kraftfullare åtgärder komplicerat. Detta begrepp hade behövt vara tydligare eller formulerat på ett annat sätt. Synen på vilka åtgärder som är möjliga kan variera mellan olika inblandade parter.

För att kunna tillämpa den föreslagna formuleringen 36 d § krävs transparens gällande vilka åtgärder som kan väntas bli aktuella så att dessa, om de är kända på förhand, kan inkluderas i åtgärdsprogrammet redan från början. Det framgår inte i översynen vilken typ av åtgärder som kan komma i fråga.

3.2.6 Konsekvenser för länsstyrelserna

Länsstyrelsen Västerbotten instämmer i att kraven på åtgärdsprogrammen och dess efterlevnad behöver skärpas. Samtidigt behöver hälsofrågor balanseras gentemot ekonomi, samhällsplanering och regional utveckling. Naturvårdsverkets deltagande på ett tidigt stadium i samrådsprocessen kring ett åtgärdsprogram är av stor betydelse då det skapar förståelse för förutsättningarna lokalt.

3.3.1 Motivering

Länsstyrelsen Västerbotten anser att processen med 1) projektmall, 2) åtgärds katalog och 3) vägledning kring samhällsekonomiska analyser är ett utmärkt sätt att formalisera och strukturera framtagandet av ett åtgärdsprogram. Länsstyrelsen upplever att de hittills framtagna åtgärdsprogrammen i länet inte har präglats av en lika tydlig systematik som detta förslag antyder.

3.3.3 Hur har Naturvårdsverket hittills arbetat i frågan? Vilka erfarenheter finns?

Länsstyrelsen anser att det nätverk som skapades kring åtgärdsprogramsarbetet bör fortsätta. Att hålla mötena via Skype bedöms vara fullt tillräckligt och eventuellt till och med att föredra då mindre kommuners möjlighet att delta ökar.

3.3.4 Hur det är tänkt att fungera

Avsnittet sammanfattar på tydligt och precist sätt situationen och de behov som finns för att få åtgärdsprogrammen att fungera på ett bra sätt. Naturvårdsverket har huvudsakligen delgett sin kompetens genom Luftguiden. Det i översynen föreslagna deltagandet från Naturvårdsverket skulle innebära helt andra förutsättningar att lyfta luftkvalitetsfrågan och ge den högre status.

3.3.7 Konsekvenser för kommuner och länsstyrelser

Länsstyrelsen ser positivt på att Naturvårdsverket deltar mer aktivt i alla delar av processerna kring åtgärdsprogram.

3.4.2. Motivering

Länsstyrelsen Västerbotten håller med om att det är bättre att inhämta information om åtgärdsprogrammets genomförande och måluppfyllande direkt från den aktör som har ansvar för åtgärderna.

3.4.4. Hur det är tänkt att fungera

Datumet 31 oktober som redovisningstidpunkt innebär att de senaste tillgängliga uppgifterna om luftkvalitet på årsbasis är från föregående år. Det innebär att innevarande års luftkvalitetsförhållanden inte kommer med i bedömningen. En redovisningstidpunkt någon gång på våren, förslagsvis i mars, är ur denna synpunkt därför bättre.

3.4.6. Kan genomföras med olika ambitionsnivåer

Länsstyrelsen Västerbotten avstyrker det alternativ som innebär frivillighet att rapportera. Detta skulle ge fel signaler om vikten av att åtgärdsprogrammen genomförs med en hög ambitionsnivå. Det bör ske årligen.

3.5.4. Kan genomföras med olika ambitionsnivåer

Om kommuner tvingas betala en licensavgift för att använda SIMAIR faller lite av idén med systemet. Det är dessutom från centralt håll som mycket av drivkraften finns för att få till stånd ett nationellt modellsystem.

3.5.8. Konsekvenser för länsstyrelserna

Ett uppdaterat och tillförlitligt nationellt modellverktyg skulle bli ett kraftfullt verktyg i länsstyrelsens ärendehantering när det gäller detaljplaner och översiktsplaner.

3.6.1 Förslag till ändring i luftkvalitetsförordningen (2010:477)

Länsstyrelsen Västerbotten har ingen erinran gällande förslag till ny lydelse i 31 § och 32 §.

3.7.4. Hur det är tänkt att fungera

Tiden som föreslås för den aktör som ska ta fram ett åtgärdsprogram (18 månader) torde var fullt tillräcklig för att åstadkomma en välförankrad och genomtänkt åtgärdsplan.

Kap 4. Förslag till kompletterande regelverk för ett effektivare och mer proaktivt luftvårdsarbete

4.2.7. Konsekvenser för länsstyrelserna

Förslaget har positiv konsekvens för länsstyrelsen. Förutom att kommunicera de regionala och lokala frågorna gällande luftkvalitet blir det även möjligt att påverka och kommentera i andra riktningen, dvs de nationella luftvårdsstrategierna och dess konsekvenser på regional nivå.

4.3.3 Motivering

Det finns ett glapp mellan den haltnivå som aktiverar åtgärder i form av åtgärdsprogram och den haltnivå som uppmanar till förbättringsåtgärder för

att uppnå preciseringarna i miljömålet Frisk luft. I många kommuner är halterna så pass höga att fokus helt och hållet ligger på att klara miljökvalitetsnormen och miljömålet därmed kommer i skymundan. FLIS skulle kunna vara den strategi som överbryggat detta glapp och bidrar till kontinuerligt förbättringsarbete även efter att ett åtgärdsprogram avvecklats.

Kap 5. Verktyg och mandat i åtgärdsprogrammen

5.2.1 Motivering

Umeå har inte kommit med vid uppräknigen av städer med miljözon 1.

5.8.5 Konsekvenser för länsstyrelser

En vägledning i hur MKN ska hanteras i planärenden är mycket efterfrågat och önskvärt.

Kap 7. Fördjupad problemanalys

7.4 MKN och åtgärdsprogrammets utmaningar

De inledande resonemangen om incitament bekräftas av Länsstyrelsen Västerbotten som gjort liknande iakttagelser. Drivkrafterna för att komma tillrätta med luftkvalitetsproblemen skiljer sig åt på lokal nivå jämfört med på nationell nivå. Detta kapitel är viktigt och kunde med fördel ha lagts som en inledande text i översynen.

De som medverkat i beslutet

I detta ärende har Eva Mikaelsson beslutat. Fredrik Sjunnesson har varit föredragande.

Eva Mikaelsson
Enhetschef

Fredrik Sjunnesson
Samordnare miljöövervakning

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

